

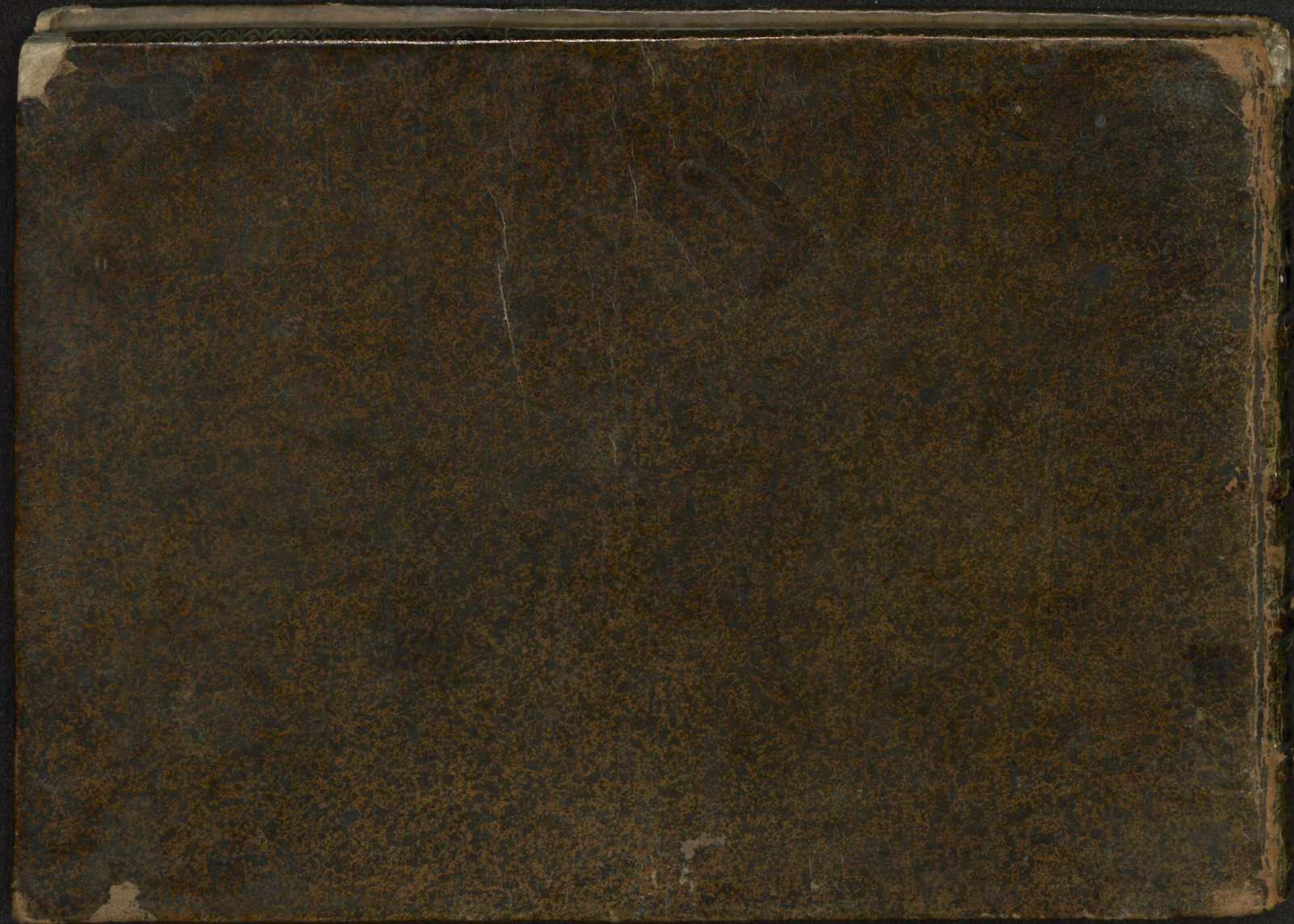

1497

F 35

709 *Maatrch. d. Nederl. Letterk.*

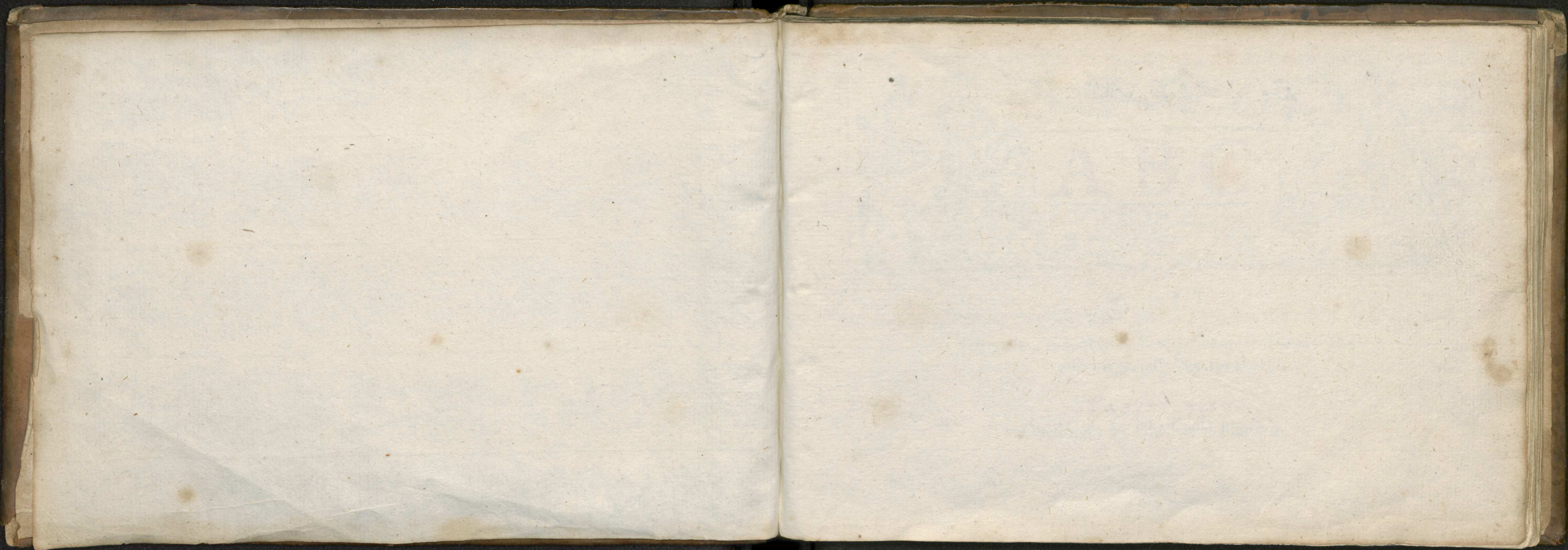
1497. te Leyden.

~~1025~~

F. 35.

(259)

door den Drukker Plantyn.

O F T
EXEMPLEN OM DE KINDEREN BEQVAMELICK TE LEEKEN
schryuen, inhoudende veel schoone sentenciey tot
ondersyffinghe der ionckheyt.

T'ANTWERPEN,
Ghedrukt by Christoffel Plantyn.
M. D. LXVIII.

NED.
LETTERK.

P. H. TOT ALLE VERSTANDICHE BRADEN
C. P. TOTTEN IONGHERS DIE GREYTICH OM
LEEREN SIIN, ENDE GHEENEN MIDDEL EN
HEBBEN OM SCHOLEN TE GAEN.

GHELOFTE maect schult, ey schult wordt niet quijt gheschouwen;
Dit wete ick, Const-lieuende kinders, seer wel, maer
Al hebby langhe ghebeydt, ten mach G niet rouwen:
Want hy doet wel die d'oudt betaelt int niusse ider.
Ontfanght day danckelyck desey A B Verbaer.
Sie ick G hebbe Gut goeder ionsten wiken schencken:
Leestey, schryften, Herstactey, ey schickter G naer,
Soo wil ick G, alft past, met wat meerders ghedencken;

A z

P. H. TOI ALLE VERSTANDIGHE BRABANT-
SCHE RHETORISIENEN.

CLOECKE Componisten, Edel Poeten.

Eer ghy dees ghedichten leest, moety weten,

Sat ick, ghesetey in Brabant, haer mate

Wetens ende Willens hebbe verghetey,

Omy te volghen der Françoischer secreten:

Niet wt vermetey, oft dat ick d'ons' hate:

Maer omy dat ick met haerder Consten hate

Meer fins, onbexcrupeest, dits dat ick pryse.

Sole ick als ick tgoet omy een beter late?

Sat late ick u oordeelen niet d'onswyse.

Want de goey maghe eet wel alle spijs.

God kenney is d'opperste goet.

ey Gode kennisse comen, hem vreesen end' eeren,
Is deyn eenighen middel om wijsheit te seeren;
D'eerste ist datmen soecken moett bouen alle goet:
De meeste gaue die alle vrecht can vermeerken;
Tie t'beghin ende deynde, Jae mate end' Noet,
Sarmen ter werelt alle dingh nae rechte moett.

A A A A B C C D E

Arbeyt met stijt nae wysheit onbeswaert,
Want sy sulcken vrecht en glorie haert.

Ende seert deur haer alle onminne schouwen.
Dienem inder ewicheit mach behouwen.

Sie wel leeft, wel sterft.

D'wel leuen is ghemeenlyck een goet steruen
Sie hier wel leeft en can gheen quade doot becruen.
Seur costlycke deucht wortet de mensch toe ghedreuen,
End' hier den can sy de ruste syns gheests verberuen.
Sie hem ter ducht, met shertyn vruet, heel heeft gegheuen,
Die sal voorbaer steruende inder eeuwigheyt leuen.

V S R J J R L M M M

Blyde in haer wterste sullen sy wesen,
Dat sy haer san haet ende niet mispresen.

Jac salich, die haer alsdan soo verstoruen sinden,
Oock san des sceetsche wellusten onbedoruen sinden.

Handwritten text at the top of the left page.

Main body of handwritten text on the left page.

Handwritten text below the main body on the left page.

Handwritten text at the bottom of the left page.

Wij sijn alle sterflicke.

onney daghen, maendey, ende iarey oock d'balen?
Wie heeftse doch eene in harey loop w'etry falen?
Voorwaer niemant; gheboorte, leuy, ende doot,
Sietmy euenleene altijt beharen haer palen:
T'steruen volght de gheboorte, t'ey miidt cley noch groot.
Wat Godt ordineert, gheschiet sonder w'edarstoot.

Handwritten text below the main text on the right page.

Croocklyck wordt den gheest van t'sceesch bestreden
Maer des sceesche ydelle begheerlycheden
Ja die wile oock bedwonghen als een kint.
Den gheest met stantuaftighe deuchte scrwint.

Soet altyt tghene dat goet ghedaey ware .

[Faint, illegible text in a Gothic script, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

[Faint, illegible text in a Gothic script, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

[Faint, illegible text in a Gothic script, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

Soet altyt tghene dat goet ghedaey ware .

at ghy steruende soudt wenschen t'hebben ghedaey,
Veracht int leuen niet, maer wilter day nae stacy:
Soet in tijte tghene dat ghy soudt willeken bedryuen
Als ghy bay deser werelt in dander moet gaen,
Soo doende salmen s d'eckich leuen toe schriuen.
Sie wel sterft, sal by de leuende outsterftyeck bliuen.

a b c d e f g h i k l m n o

De begheerten brenghen den mensche in tyden,   Makende t'herte en sinnen ongherust:
Want den gheest en can hem gheensins scrijden   Soo langhe als hy derft t'geen daer hem nae lust.

Ghehoorsaemheyt is God behaeghlyck.

enbuldighe ghehoorsaemheyt betaemt de inecgt,
Om salichlyck te seuen, is sy d'eerste duecht,
Daer hem opter aerden de mensche toe sal voeghen:
Sy ist die ons by God brenght, in den gheest verhuecht,
Makende voorspoedich ons wercken end ons ploeghen:
Die God ghehoorsaem is, crijght alle sijn seruoeghen.

---

p q r s s s t t u u x y z e.

Een goede hope wederstaet alleene

Perijckel, teghenspoet, ende ongheluck.

Want al waren wy ghewont totten beene,
Hoopende een beter soo mindert den druck.

Bedene moet ouer al ghebodt hebben.

ame, profijt, eere, ende ionste te vercrijghen,
Wenscht elcke mensche: doet hem stuypen ende quijghen,
Jae tmaectt hem een slaue, veracht sanden siecken,
Soo verre als Bedene ey duecht by hem moeten sdyghen:
Maer anders can hem say tself niet dan dienst gheschieden,
Want Beden maectt Heeren die ouer al ghebieden.

---

a b c d e f g h i j

Fortuna heeft als Meesterse ghebodt
Houdende den Aijckdom soor haren Eodt.

Ouer de ghene die hier onbedacht leeft,
Maer de wyse ouer haer alle macht heeft.

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

Suecht is inde daet ghelegghen.

beschicktelyck taenhoorcken de meestere onderwysen,
Ende de badere vermaninghe, is wel te prysen,
Soo ist oock met slijt duerlesien verscheyden boeckey,
Nogh meer duecht kennin, ende wat daer wt mach rijsen,
Maer sonder daet ist al een ydel ondersoekken.
Niet duegt weten, maer duegt doen, can dien mensch vercloekken.

i j k l m n o p q

Elwie die verregghen wordt duer duecht,
Maer alle andere eerende ydelle breuche

Wylt inder ewicheyt groot ende onsterfelyck,
Vergaet als een bloeme des seits bederfelyck

C

Men moet de herten met ootmoedicheyt ende
beleeftheyt winney.

euffche eerbaerheyt, beleefde ootmoedighe manierey.
Syy nut ende bequaem alle ionghen scholieren:
S'ootmoedicheyt (die alle verbaentheyt weerstaet)
Causē met gheschickte vryndlycheyt soo vexcieren,
Dat sy elc herte ghebbinney met sulckey daet.
Saer ey is niet dat zedicheyt te bouey gatt.

r r r f f s e s o t t t

Heerlyck wordt hier alle consten onderhouden. Duer glorie end' eer haer soedster sochsvudich:
Eere can den traghē tot arbeeyt stouwen. Maer eerloos sijn maect den mensche onuerdudich.

Spraecht s̄ soo dat ghy eeney anderen sy gheluck
niet en derst ontwenschen.

ndien ghy hier, o ionghe Juecht, s̄ ghebreken
Miet cloeckelyck en wederstaet, maer volght al haer preken,
Ghy sult dat te late beclaghen menichfoudt,
Hoorende say en ander eere en duecht spreken,
Dese overwonnen hebbende eerst siluer ende goudt,
Criight dan in tijte dat ghy dijn sulcken afwenschen soudt.

S u s w e r r e z e .

In ondanckbaerheyt heeft Godt groot misghagen,
Maer wie en souder oock niet over claghen.

Soo doet oock de mensche sy oudt oft ionck:
Sy is dan seel quaets wortel ende oorspronck.

[Faint, illegible text in a Gothic script, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

Men moet hem somtyts nae den tyt schicken.
abeley moetmen lossen ende seken strycken,
Maer dat het den groot eycht, om peryckel t'ontwycken,
Se redene is onse leer-meesterse in dit stuck,
Oec wy een andere, missende deese practycken,
Suer schaey sien comen in benautheyt ende druck.
Met een andere schaey wy wordy is groot gheluck.

A B C D E F G H I J K L M N O

Rinderey, eert alre met grooter seeste   Die wys ende gheschicht sijn in goede conste,
Soe wordy deuchtyck gheacht by de meeste: Want die de wys eert, eest met hun elcx ionste.

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

Beter ist ryck van gheeste dan van goede wesen.
oflycker is des gheestes rijckdom dan s' werelcke schat:
Met siluer ende goudt maectmen wel dit oft dat,
Maer het moet altemael den gheest obediery.
Je t' sterfelyck oock by d' eebich te ghelijckey wat?
Certyn uent, met rechte machmen dan wel laudery
T'gheen dat regeert bouey t'gheen dat hem laet regery.

o p q r s t u v w x y z

Of ende prijē doet ons mee ernste gicrich De deuchte beminne, ende wyslyck wandelen.
Eck een staet nae de grootste cere gicrich. Maer meest eermense die redelyck handelen.

§

Begheeren verhindert de gherustheyt.

aeckt dat ghy enester ouer s begheerten sijn,
Verwinste in als. salich wort ghy deur sulcken strijt:
Want die x begheerten in hem latt onbestreden wesen,
Ja als een woedende zee ongherust altijt,
Jaesay hem siemey ducht heel end al verreden wesen.
Daer en is niet betere day in als te vreden wesen.

• • • • • f f g h i k l m n

Mate is tot alle dingh nut ende goet. Als die verstant hebben prijsen haer weghe.
Ende haten als sijn den ouersloet. In mate volghen is beste gheueghen.

Drookey staet doet dickwils de Gryheyte Verliesen.

iemant en laet hem van swerelts eere verbasen,
Die ghene die in haer heeft al sijn verlosasen,
Maect sy een slave om een ydel hope tontfanghen,
Die ghelick een zeebare sanden wint gheblasen
Vergaet, soo haest als den wint sijn vleughels laet hanghen,
Hoocheyt spert metten om s' menschen vriheyte te vanghen.

o p q r z s t u v w x y z f.

Niemand en behoort hem edel te noemen, Om dat hy hier als d'edelfte geboren seest,
Maer dese alleen mach hem van sulcx berotmen, Die d'ondeuche verdrucken ende ducche vercoren heest.

Woeft meester ouer ussen schat.

rdineert ende maticht alsoo ussen wille,
Dat ussen gheest bliue altiit gherust ende stille:
Siet dat ghy s seluen niet en maect sriickdome stauē,
Wacht s dan sulcken dienstbaerheyt sol dan gheschille,
Want bedrieghlyck is haer vrecht, schadellyck haer gauē,
Tis prijselyck meester wesen ouer sijn haue,

A A A A B C C D D E

Onderdanicheyt (soo ons seert schrijftuer) Is seer beter dan eenighe offerhande:
Wie daer teghen strydt, sal inde selue vte Ura Saul sijn macht verliesen met schande.

Dat buyten ons is, ey is gheen deucht.

ryfelyck ey is d'armoede noch dey rijckdom groot,
Oock niet te lachtere; want ale wy ende broot
Synse dy mensch nae t'ghedruyck nut oft onbequame.
Maer onse is de ducht, opghesoed: in onsey schoot,
Ende dese alleene werckt de loflike fame,
Etckey sy de ducht day bouey al aenghename.

V B L J J R L M M M

Onst niet soor goet alle dat schoon san schijn is. Trecke ondersoekt eer ghy beslyt sinelyck.
Hy is wijs die int onderscheiden sijn is. Maer die t'schijn soor de waerheit neemt, doet qualyck.

Alles wat is van den dinc gemaect is

Alles wat is van den dinc gemaect is
Alles wat is van den dinc gemaect is
Alles wat is van den dinc gemaect is
Alles wat is van den dinc gemaect is
Alles wat is van den dinc gemaect is

Alles wat is van den dinc gemaect is

Alles wat is van den dinc gemaect is
Alles wat is van den dinc gemaect is
Alles wat is van den dinc gemaect is
Alles wat is van den dinc gemaect is

Tracheyt is oorsake van Seel quaets.

velt s tracheyt tot leegh sijn, wilste niet gheloouen,
Want d'ij erf-diandt, die s siele soeckt te roouen,
Maet sulcx wacht, iae daer op toe leyt nacht ende dach,
Op dat hy de ghene die hy soo siet verdoouen,
Met hem in den afgront der hellen sueten mach:
Tracheyt werckt onduygt droefheit ende eebicg gheclag.

O p z e s t w x y z

Questien die onnut sijn ende onstichten. En laet gheensins wt uwen monde comen:
Ist dat ghyse eenen anderen hoort dichten. Stept s ooren seer sulcx, het sal s sroomen.

Faint, illegible text in a Gothic script, likely bleed-through from the reverse side of the page.

A row of small, decorative initials or symbols, possibly representing the letters of the alphabet in a stylized form.

Two lines of faint, illegible text at the bottom of the page, likely bleed-through from the reverse side.

Haesticheyt doet dickwils misdoey.

Oplyck tet drymael op t'gheey datmey s sturleyt,
Eer ghy iet besluyt, hoe wel dattet s ghereyt,
Wacht s oock wel s haest met eere te verbindey
Aey iemant die hertneckich driift al dat hy seyt,
Onder sint eerst de waerheyt, laet s niet verblindey,
Die de waerheyt volghet, can hem niet bedrogheyt sindey.

a b c d e f g h i k l m n o

Redene en stek nimmermeer op d'een sye,
Want waer de redene cryght heerschappye,
Zaetse s hope regeren ende stercken,
Daer woont wijsheyt die niet quacte en can wercken.

Woeft in die dach van den dach

Woeft in die dach van den dach
Woeft in die dach van den dach
Woeft in die dach van den dach
Woeft in die dach van den dach

o u n m l e t r o c d e

Soberheit bemint, ende haet egullich woeven,
Maer spijse is ghegheuen om hem te soeden:

Blyft by de waerheit, ende spreekt vryelyck.

chaemt s de waerheit gheensine, wiltse altijt soorstaty,
Cont ghy ict goete doey, ey laet dat niet onghedaey,
Maer ale iemant ict oneerlycx say s begheert,
Wilt soodanighy quaet stoutelyck **S**ay monde slae,
Seght sry sut (als die s met sulcx niet ey gheneert)
Tis een verkeerde vrientchap die de siele deert.

p q r s s s t t u x y z e.

Soberheit bemint, ende haet egullich woeven, **W**sant om t'eten is den mensch niet gheschapen,
Maer spijse is ghegheuen om hem te soeden: **D**iese misbruycke, sal de wysheit verscapen.

Handwritten text in a Gothic script, likely a continuation of a poem or treatise. The text is arranged in several lines and is somewhat faded.

A line of handwritten text, possibly a title or a section header, written in a Gothic script.

Another line of handwritten text at the bottom of the page, continuing the script.

Ey doet niet dat s heroussen mocht.

e Bergheeft ey openbaert s secreten niet,
Want de mensche is onghestadigher dan ey riet.
Die heden vriendt is, die wordt wel siant eer morghe:
Betrouwt niet lichtelyck, wijselyck soor s siet,
Dat ghy namaecte niet en segt, had ickt doch verborghen.
Die niet slijghen can, brengt hem seluy in steel sorghe.

a b c d e f g h i j

Toorne ende verwacnde siegherichheit. Eyn sianden van Hedene ende deucht.
Want sy besnyden met onweerdichheit. D'oprechte waerheit die den gheest verheucht.

U

Hy ey leeft niet, die niet wel ey leeft.

leeffschelyck leuey ey wordt gheey leuey ghenacmt,
Want sulcx is leuey alder beestey onbeschacmt,
Niet volghende day harey onredelyckey acrt:
Tredelyck leuey is leuey dat dey mensch betaemt,
Diet acnneemt bliift onder de leuende vermaect,
Ey de wellustighe ale ydel gheclanck wech saert.

i j k l l l m n o p q

Victorie hebben ouer den quaden

Met soetheyt ende deucht, is seer lofelyck,

Twercke groote ruste, ende tbelet seer schaden. Die tquact met quact loont, misgaet hem grofelyck.

Alle menschen sijn den wille Gods onderworpen.

erxes den grooten Monarcha sroom en Dacliant
Verheert hebbende veel volcx, ende menich lant,
Heest in eenen slach verloreyn syne Sceptere glorie,
Als hy hem thien hondert dusent manen sterck beuant,
Dat groot ghebbelt niet en gheft, leert wt dee historie,
Sey Almachtighen gheest diey hy wt Victorie.

---

x r r f s e s o t t t

Manthus de riviere houdt noch int ghedachte Toerlyck jammer, dat Venus met haer weelde
Seur Helena, by den Troyanen wrachte, Om cleyn brucche den wellustighe opt langh quecte.

De dronckaerts ende gulsichaerts syy onnut.

dele onnutte dronckaerte ey sulcke persooney,
Ey syy niet weerlich in een goet stad te woonen,
Daer elck arbeydt voor den ander in ghemeyn,
Sogh niet armoede sy huy selue aldermeest looney,
Errende een eeuwigh verbiyt by groot ende cleyn,
Op ander arbeydt seuen gheen dingh soo vlieyn.

D u s w e r z e l e

Yegheluck wil hem van dronckenschap bedwinghen. De mensch wortet deur als een onreyn sercken,
Onbeschaemt ende plomp in alle dinghen. Jac cleck ende neerstich tot godlose wercken.

Se liefde Gods gheest dat eessich leuen,
ekerey yux der Christelycker liefden crachtig,
Hoort onsen gheest soo te driuen tot God almachtig,
Dat wy de werelt vergheeten ende haer sakey.
Want die daertse ydelheit beminnen onbedachtich,
In seel moeyten ende groot onruste gheraken,
Maer die God liefhebber d'eessighe leuen smaken,

A B C D E F G H I J K L M N

Zoo deneyt oyt de goede terw' woest maecte, En daer deur diekwice den ouerstoet scheynde,
Soo coemt des lants soorpoet daer elck nac haecte, Deur quacy tonghen tot onsalighen eynde.

---

§

• quod si dicitur in hoc libro de rebus et

• quod si dicitur in hoc libro de rebus et
• quod si dicitur in hoc libro de rebus et
• quod si dicitur in hoc libro de rebus et
• quod si dicitur in hoc libro de rebus et
• quod si dicitur in hoc libro de rebus et

• quod si dicitur in hoc libro de rebus et

• quod si dicitur in hoc libro de rebus et
• quod si dicitur in hoc libro de rebus et

Suauitate scientiæ nihil est ho- mini iucundius.

DILIGENTIA in omnibus rebus plurimum valet : hæc præcipuè colenda est nobis, hæc semper adhibenda, nihil est quod non hæc assequatur: qua vna virtute omnes reliquæ virtutes continentur.

Solertia conando vincit omnia.

A B C D E F G H I K L M N O P
Q R S T V X Y Z Æ.

---

a a b c d e e f ff g h i j k l m n o p q
r r f ff s t t t v u x y z & æ st æ ç œ.

Suavitate scientis nihil est ho-

mini incognitas.

Dilectio in omnibus rebus plurimum valet: hac praecipue colenda
est nobis, hac semper adhibenda, nihil est quod non hac allequatur: qua
vix vitare omnes rebus vixit convenienter.

A B C D E F G H I K L M N O P
Q R S T X Y Z A.

a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t u
v x y z z et et st st a æ sb si sl sp si ffi fl fr as is us.

Sine studio & ardore quodam amoris, in vita nihil
fit quicquam egregium.

Quae bona sunt, fieri meliora possunt doctrina: Et quae non optima, acui tamen
aliquo modo et corrigi possunt. Parum autem valet doctrina, nisi indu-
stria, labore, diligentia comprobetur.

A A B B C C D D E E F G G H H I I
K L M M N N O P Q Q R R S T
U V X Y Z Æ Ex.

a b c d e e f ff g h i i j k l m m n o p q r s ss t u
x y z z et et st st a æ sb si sl sp si ffi fl fr as is us.

A B Γ Δ Ε Ζ Η Θ Ι Κ Λ Μ Ν Ξ Ο Π Ρ Σ
Τ Υ Φ Χ Ψ Ω.

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π
ρ σ τ φ χ ψ ω.

א ב ג ד ה ו ז ח ט י כ ל מ נ ס ע פ צ
ק ר ש ת ך ם ן ף ץ

DE Conincklicke Maieſteyt verbiedt alleÿ perſooney, nae te druckey, oft nae te
makey om te hercoopen in eenigher Hoeghen; ſekere ſortey van letterey, ſingetten, oft
ander dierghelyck ciract, eerſt te hoorſchijÿ ghebracht door Chriſtoffel Plantÿÿ: en-
de dat hoor dey tyt van acht iaren, op de boete inde originaeley begrepen.

Ghegheueÿ te Brueſſel in den ſecreÿÿ raet, dey 2. dag Decemb.

ende in dey raet van Brabant, dey 3. der hoorſeyder maendt, int iaer 1567.

Onderteeckent,

de Langhe.

A B T A N N O I E A M I N O R E

Ston

o o e t l e a s i a l e o o

o o e t l e a s i a l e o o

M E T P I T I O S C O L O S S E

F O I F

D e C o m m u n i c a t i o n e G r a t i a e
i n t e r S a n c t a m S e d e m A p o s t o l i c a m
e t S a n c t a m S e d e m C o n s t a n t i n o p o l i t a n a m
i n C o n s i l i o G e n e r a l i t e r C o n v o c a t o
i n S a n c t a S e d e C o n s t a n t i n o p o l i t a n a
i n A n n o M D C L X V I I I

Ston

Ston

